

บทที่ 1

บทนำ

1. บทนำ

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของประเทศไทย คือ ปัญหาการขาดดุลการค้าตลอดระยะเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมาของการพัฒนาประเทศ ปัญหานี้หาได้มีที่หาว่าจะดีขึ้นไม่ พิจารณาจากสภาพการขาดดุลการค้าตั้งแต่ปี 2504 ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (2504-2509) ทำให้ประเทศไทยปรับเปลี่ยนระบบการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไปสู่รูปแบบการพัฒนาอย่างมีแบบแผน และมีเป้าหมายจนถึงช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525-2529) จะเห็นได้ว่าปัญหาการขาดดุลการค้าก็ยังเป็นปัญหาเรื้อรังควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ และมีที่หาว่ารุนแรงขึ้นจนไม่สามารถที่จะแก้ไขด้วยมาตรการระยะสั้น ทั้งนี้ เนื่องจากรากฐานการพัฒนาประเทศที่ปราศจากความพร้อมทางด้านโครงสร้างทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาทั้งวัตถุดิบ ทุน และเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

จากตารางที่ 1.1 จะเห็นได้ว่าดุลการค้าของประเทศไทยในช่วง 10 ปีแรก (2500-2509) ก่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ขาดดุลเฉลี่ยปีละ 1,942.6 ล้านบาท หรือร้อยละ 3.03 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GMP) ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (2510-2514) การขาดดุลเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 10,472.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 8.26 ของ GNP นับว่ามีการขาดดุลสูงชันอย่างมาก แม้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (2515-2519) จะมีการขาดดุลเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเป็นปีละ 12,507.9 ล้านบาท ทำให้อัตราเทียบกับ GNP ลดลงเหลือร้อยละ 5.18 แล้วยอดเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 กลับสูงชันอย่างมากเป็น 42,648.3 ล้านบาท หรือเฉลี่ยร้อยละ 7.24 ของ GNP ดังนั้น การที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 กำหนดขอบเขตการขาดดุลการค้าในอัตราเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 5.9 ของ GNP จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ค่อนข้างยากมาก และสวนทางกับความเป็นจริง แม้ว่ายอดขาดดุลในปี 2525 อันเป็นปีแรกของแผนฯ 5 จะมีเพียงร้อยละ 4.4 ของ GNP ก็ตาม แต่ในปี 2526 ยอดการขาดดุลได้พุ่งสูงชันถึงร้อยละ 8.5 ของ GNP หรือ 89,237.1 ล้านบาท

ตารางที่ 1.1
 ธุรกรรม ค่า ธุรกรรมชำระเงิน สินค้าเข้าและสินค้าออก

หน่วย : ล้านบาท

ปี	ธุรกรรมค่า	ร้อยละของ GNP	ธุรกรรมชำระเงิน	มูลค่าสินค้าเข้า	มูลค่าสินค้าออก
2500	- 997.0	2.6	160.0	8,537.0	7,540.0
2501	- 1,790.0	4.5	- 402.0	8,237.0	6,447.0
2502	- 1,428.0	3.3	132.0	8,988.0	7,560.0
2503	- 1,008.0	1.9	950.0	9,622.0	8,614.0
2504	- 290.0	0.5	1,646.0	10,287.0	9,997.0
2505	- 1,975.0	3.1	1,295.0	11,504.0	9,529.0
2506	- 3,127.0	4.6	949.0	10,803.0	9,676.0
2507	- 1,914.0	2.6	1,430.0	14,253.0	12,339.0
2508	- 2,492.0	2.9	1,985.0	15,433.0	12,941.0
2509	- 4,405.0	4.3	3,304.0	18,504.0	12,941.0
เฉลี่ย	- 1,942.0	3.03	1,144.9	11,816.8	9,874.2
2510	- 8,021.5	7.4	1,313.0	22,187.2	14,166.2
2511	- 10,423.9	8.9	449.0	24,102.9	13,679.1
2512	- 12,169.0	9.4	- 914.0	26,891.1	14,722.1
2513	- 12,236.8	9.0	-2,652.0	27,009.2	14,772.4
2514	- 9,513.0	6.6	- 335.0	26,794.2	17,281.1
เฉลี่ย	- 10,472.8	8.26	- 427.8	25,396.9	14,924.2

แผนก 1

แผนก 2

ข้อตารางที่ 1.1

ดุลการค้า ดุลการชำระเงิน สินค้าเข้าและสินค้าออก

หน่วย : ล้านบาท

ปี	ดุลการค้า	ร้อยละของGNP	ดุลการชำระเงิน	มูลค่าสินค้าเข้า	มูลค่าสินค้าออก	
แผนฯ 3	2515	- 8,383.9	5.1	3,991.0	30,873.1	22,491.3
	2516	- 9,957.7	4.6	864.0	42,183.9	32,226.2
	2517	- 13,718.2	5.7	8,012.0	64,063.5	50,325.3
	2518	- 18,397.6	6.9	- 2,858.0	66,835.2	48,437.6
	2519	- 12,082.1	3.6	- 83.0	72,878.6	60,796.6
	เฉลี่ย	- 12,507.9	5.18	1,985.2	55,366.9	42,855.4
แผนฯ 4	2520	- 22,978.9	5.9	- 7,538.0	94,177.0	76,198.1
	2521	- 25,833.8	5.6	13,298.0	108,898.6	83,065.0
	2522	- 37,982.8	6.9	- 7,925.0	146,161.3	108,179.0
	2523	- 60,421.1	9.2	5,179.0	193,618.3	133,197.2
	2524	- 66,025.1	8.6	2,531.0	219,611.0	153,007.7
	เฉลี่ย	- 42,648.3	7.24	1,109.0	152,494.3	109,729.4
แผนฯ 5	2525	- 36,887.8	4.4	3,314.0	196,616.0	159,728.2
	2526	- 89,297.1	8.5	-18,078.0	284,278.5	145,076.1
	2527 (ม.ค - ต.ค)	- 53,759.0	-	4,495.3	181,119.0	127,360.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และกรมศุลกากร

ตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาฉบับแรกในปี 2504 ซึ่งแผนพัฒนาฉบับที่ 1-2 มีเป้าหมายที่จะพัฒนา และคุ้มครองอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าโดยมุ่งหวังที่จะลดการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เพื่อลดการเสียเปรียบดุลการค้าภายในนโยบายดังกล่าวรัฐบาลได้ตั้งกำแพงภาษีเพื่อกีดกันสินค้าสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูปจากต่างประเทศ รวมทั้งให้สิทธิประโยชน์แก่อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าในประเทศขณะที่นโยบายส่งเสริมการส่งออกได้รับความสนใจรองลงมา เนื่องจากตลาดภายในประเทศมีขนาดใหญ่ นโยบายดังกล่าวนี้จึงมีผลอย่างสำคัญในการดึงดูดการลงทุนไทยให้มุ่งความสนใจมายังตลาดภายในประเทศและละเลยที่จะแสวงหาตลาดต่างประเทศมานาน

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-2 มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 9,922 ล้านบาทในปี 2504 เป็น 61,692 ล้านบาท ในปี 2514 หรือขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.4 ต่อปี และขณะเดียวกันระดับของการนำเข้าเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 9.4 โดยเฉลี่ยต่อปีจาก 10,062 ล้านบาทมาเป็น 26,606 ล้านบาท ซึ่งในปี 2504 สินค้าเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรม มีมูลค่าประมาณ 9,477 ล้านบาทหรือร้อยละ 94.8 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด ข้าวและยางพาราเป็นสินค้าออกสำคัญถึงร้อยละ 36 และร้อยละ 21 ตามลำดับ สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้น แต่เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ยังผลให้การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในปี 2514 มูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.5 อย่างไรก็ตามมูลค่าของสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรยังมีสัดส่วนถึงร้อยละ 75.7 โดยสินค้าออกที่สำคัญคงได้แก่ ข้าว ยางพารา ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าวโพด น้ำตาล คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 51 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด

การส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าในทศวรรษ 1960 ไม่ได้ส่งผลให้ฐานะดุลการค้าของประเทศไทยดีขึ้น การตั้งกำแพงภาษีและปกป้องอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้ากลับทำให้ประสิทธิภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมในประเทศต่ำกว่ามาตรฐานสากล ศูนย์โลกต้องบริโภคสินค้าคุณภาพต่ำในราคาสูง ยิ่งไปกว่านั้นทรัพยากรทั้งด้านวัตถุดิบและแรงงานถูกดึงไปสู่อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าซึ่งส่งผลในทางลบต่ออุตสาหกรรมเพื่อส่งออก สอดคล้องดังกล่าวทำให้รัฐบาลทบทวนนโยบายในแผนพัฒนาฉบับที่ 3-4 (2515-2524) โดยมุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกมากขึ้น

การตั้งเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อส่งเสริมการส่งออกโดยเน้นการใช้แรงงาน และวัตถุดิบในประเทศเป็นสำคัญนับเป็นความหวังของรัฐบาลที่คิดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าที่เรื้อรังของประเทศไทยได้อย่างไรก็ตาม นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกใน ทศวรรษ 1970 ต้องเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาหลายด้าน เนื่องจากมาตรการในการส่งเสริมการ ส่งออกของรัฐบาลยังไม่แน่ชัด ความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลกับภาคเอกชนยังหละหลวม ฉะนั้น การปรับตัวของสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อแข่งขันในตลาดต่างประเทศเป็นไปอย่างเชื่องช้า คุณภาพ สินค้าที่ผลิตได้ยังคงต่ำกว่ามาตรฐานขณะที่รัฐบาลยังคงให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมผลิตเพื่อทดแทน การนำเข้าอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้นักลงทุนไม่สนใจอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกเท่าที่ควร ความพยายามที่จะแก้ไขฐานะดุลการค้าของประเทศไทยโดยการขยายการส่งออกจึงไม่ได้ผลประกอบกับ วิกฤตการณ์น้ำมันที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดย เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฉบับที่ 4 ในปี 2524 ประเทศไทยยังประสบการขาดดุลการค้ารุนแรงขึ้น

ในช่วงทศวรรษ 1970 การส่งออกเริ่มขยายตัวมากขึ้นเนื่องจากความสำเร็จในการ กระจายฐานของสินค้าออกโดยสินค้าอุตสาหกรรมเริ่มมีบทบาทมากขึ้นจากเดิมที่มีเพียงสินค้าเกษตร ที่หารายได้เข้าประเทศเป็นอันดับสูงสุดทำให้สัดส่วนโครงสร้างการส่งออกสินค้าเกษตรลดลงเหลือ ร้อยละ 64.1 ของมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31.1 ในปี 2524

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529) ได้กำหนดทิศทางการ พัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ชัดเจนขึ้นกว่าในแผนพัฒนาประเทศฉบับก่อน ๆ โดยมุ่งจะนำ ประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรมและมุ่งเน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก มาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่สนับสนุนการส่งออกได้ถูกเสนอแนะขึ้นมาใช้มากขึ้น เช่น มาตรการ ทางภาษีอากรการควบคุมมาตรฐานสินค้าออก การบริการข้อมูล การส่งเสริมบริษัทการค้าระหว่าง ประเทศ เป็นต้น

ปรากฏการณ์ในปี 2526 ได้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทบทวนและ แก้ไขปรับปรุงนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการส่งออกของประเทศที่ผ่านมาภายใต้วิกฤต การณ์เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก การส่งออกของประเทศไทยนับว่าได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเมื่อมูลค่า การส่งออกในปี 2526 ลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 7.1 ขณะที่มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21.6 เป็นผลให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าเป็นประวัติการณ์ถึง 69,000 ล้านบาท ในช่วง 20 ปีที่

ผ่านมา การส่งออกของประเทศไทยได้ก้าวมาไกลด้วยตัวของตัวเองอาจเนื่องจากเป็นยุคสมัยที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจทั่วโลกแจ่มใสและเอื้ออำนวย บัดนี้ภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ได้แปรเปลี่ยนไปทั่วทุกมุมโลกเต็มไปด้วยการแข่งขันและกีดกันเพื่อความอยู่รอด จึงจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการส่งออกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งศึกษาและวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล โดยเน้นประเมินผลการใช้มาตรการชดเชยค่าภาษีอากรสำหรับสินค้าส่งออกว่า การใช้มาตรการดังกล่าวมีประสิทธิผลและประสพผลสำเร็จตามจุดประสงค์ของมาตรการนั้นมากน้อยเพียงใด คือ

1. มาตรการได้ช่วยลดต้นทุนการผลิตหรือไม่เพียงใด
2. มาตรการนี้เป็นแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้มีการส่งออกมากน้อยเพียงใด

ในการศึกษานี้จะทำการศึกษาผลของการชดเชยค่าภาษีอากรจากสินค้า 9 ชนิด เพราะสินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าส่งออก โดยพิจารณาจากผลการส่งออก-นำเข้าของสินค้านี้ดังกล่าว 10 ปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าสินค้านี้มีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มมากขึ้น สัดส่วนของการนำเข้าต่อการส่งออกน้อยมากหรือบางชนิดไม่มีเลย นอกจากนี้สินค้านี้ที่ทำการศึกษายังเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิต (Comparative advantage) เพราะเป็นสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีเหลือเฟือภายในประเทศและยังเป็นสินค้าประเภท Labor intensive ซึ่งตรงตาม Factor Endowments ของประเทศอีกด้วย สินค้าดังกล่าวได้แก่

1. ปลากระป๋อง (พิกัด CCCN 160419)
2. สับปะรดกระป๋อง (พิกัด CCCN 200601)
3. ยางรัดของทำด้วยยางแข็งแบบวัลแคนไนซ์ (พิกัด CCCN 401421)
4. ผ่าไหมทอ (พิกัด CCCN 500901)
5. เส้นด้ายทำด้วยโพลีเอสเตอร์ (พิกัด CCCN 510101)
6. ผ้าฝ้าย (พิกัด CCCN 510467)
7. เสื้อผ้าผู้หญิงทำด้วยเส้นใยประดิษฐ์ (พิกัด CCCN 610242)
8. เสื้อเชิ้ตผู้ชายทำด้วยผ้าฝ้าย (พิกัด CCCN 610311)
9. เสื้อชั้นในผู้ชายทำด้วยเส้นใยสังเคราะห์ (พิกัด CCCN 610312)

การคำนวณจะคำนวณโดยใช้หลัก **Effective Rate of Subsidy** ซึ่งมีแนวคิดเช่นเดียวกับ **Effective Rate of Protection** สำหรับการประเมินผลการใช้มาตรการชดเชยค่าภาษีอากรว่ามีผลช่วยในการส่งออกมากน้อยเพียงใดนั้นจะพิจารณาจาก **Export Supply Model**

อัตราชดเชยที่ใช้ในการศึกษาใช้เฉพาะอัตราชดเชยร้อยละของราคาส่งออก (Ad Valorem) และเฉพาะอัตราชดเชยเต็มจำนวน (อัตรา ก.) เท่านั้น

3. แนวทางการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาจะกำหนดแนวทางการศึกษาได้ดังนี้

บทที่ 2 จะศึกษาถึงลักษณะโครงสร้างการผลิตทั่วไปในปัจจุบัน การผลิตภาคอุตสาหกรรมของไทย โดยจะพูดถึงการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ปัจจัยการผลิต ตลอดจนการใช้ประโยชน์กำลังการผลิต โครงสร้างการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปจะมีผลต่อโครงสร้างการส่งออกด้วย จึงได้ศึกษาถึงโครงสร้างการส่งออกของไทย ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าสินค้าอุตสาหกรรมมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโครงสร้างสินค้าออกของไทย ท้ายสุดกล่าวถึงมาตรการและนโยบายที่ช่วยในการส่งเสริมการส่งออก

บทที่ 3 จะเป็นการศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีของเทคนิคการวัดอัตราการช่วยเหลือที่แท้จริง และวิธีการประเมินผลการใช้มาตรการชดเชยค่าภาษีอากรโดยใช้

ใช้เทคนิคและวิธีการตามแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวแล้วมาคำนวณหาอัตราการช่วยเหลือที่แท้จริง และประเมินผลการใช้มาตรการในบทที่ 4 พร้อมกันนั้นก็ทำการวิเคราะห์ผลของการศึกษาดังกล่าว

จากนั้นจึงสรุปผลของการศึกษาและเสนอแนะนโยบายในบทสุดท้าย

4. งานที่มีผู้เคยศึกษาไว้แล้ว

นับตั้งแต่ประเทศส่วนใหญ่ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาหันมาใช้กลยุทธ์อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าเพื่อเร่งการพัฒนาอุตสาหกรรม เรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ได้มีการกล่าวกันอย่างกว้างขวางในการประเมินผลของนโยบายคุ้ม-

ครอง คือการใช้มาตรการคุ้มครองที่แท้จริง (Effective Protection) ในหนังสือของ Balassa and Associates^{1/} ได้พูดถึงแนวคิดและมาตรการการให้ความคุ้มครองที่แท้จริง (Effective Protection) ซึ่งหนังสือนี้ได้สำรวจผลกระทบของการให้ความคุ้มครองต่อการเคลื่อนย้ายทรัพยากร (Resource allocation) การส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สำหรับงานที่เป็นที่รู้จักกันอีกชิ้นหนึ่งคืองานของ Corden^{2/} ซึ่งเขาอธิบายปัญหาของมาตรการ การใช้มาตรการ และอธิบายในรูปของกรอบทฤษฎี

สำหรับมาตรการแรงจูงใจในการส่งออก มีงานจำนวนมากที่ได้ทำการวิเคราะห์การขยายตัวของ การส่งออก และแรงจูงใจในการส่งออก แต่การศึกษาทางค่านเชิงปริมาณ (Quantitative) นั้น ยังไม่มีมากนัก ในประเทศปากีสถาน Islam^{3/} ได้ศึกษาผลกระทบต่อการส่งออกของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง หากกำหนดให้ R เป็นอัตราแลกเปลี่ยนทางการ S เป็นอัตราค่าช่วยเหลือสำหรับส่งออก อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงคือ $EER = R(1+S)$ Islam บอกว่าถ้าการส่งออกของประเทศเป็นส่วนที่น้อยมากในตลาดโลก และไม่มีผลกระทบทางค่านราคาในตลาดโลกแล้ว กวโรของผู้ส่งออกต่อหน่วยของสินค้าออกในเทอมของเงินตราในประเทศ จะเพิ่มขึ้นเป็นส่วนกับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Effective Exchange Rate)

Frank, Kim และ Westphal^{4/} ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของแรงจูงใจที่แท้จริง (Effective Incentive) และการเคลื่อนย้ายทรัพยากร จากผลการศึกษารูปได้ว่า การเคลื่อนย้ายทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องมาจากนโยบายส่งเสริมการส่งออก

---

¹ Bela Balassa and Associates, The Structure of Protection in Developing Countries (The Johns Hopkins University Press, 1971)

² W.M. Corden, The Theory of Protection (Oxford University Press, 1971)

³ Nural Islam, "Export Incentive and Responsiveness of Export in Pakistan : A Quantitative Analysis", Yale Growth Center Paper No. 57 (1978)

⁴ Charles R. Frank, Jr., Kwang Suk Kim, and Larry Westphal, Foreign Trade Regimes and Economic Development : South Korea, A Special Conference Series on Foreign Trade Regimes and Economic Development, Vol. VII, National Bureau of Economic Research (1975)

เมื่อปี 1978 มีบทความของ Luc De Wulf^{1/} ได้กล่าวถึงแรงจูงใจทางการคลังสำหรับการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศกำลังพัฒนา มาตรการที่ Wulf เสนอคือ Effective Subsidy กล่าวคือ พิจารณาว่าอัตราส่วนของการชดเชยจริงที่สินค้าออกได้รับต่อมูลค่าเพิ่มในกรณีที่ไม่มี การแทรกแซงทางการค้าจะมีอยู่ในอัตราร้อยละเท่าไร

ในส่วนของการประเมินผลการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นการส่งออกกว่าได้ผล มากน้อยเพียงใดนั้น J.B. Donges^{2/} ได้ศึกษาอุตสาหกรรมส่งออกของประเทศสเปนโดย วิเคราะห์ทั้งทางด้าน Demand และ Supply ในปี 1972 W.G.Tyler ศึกษาการส่งเสริมการส่งออกในประเทศบราซิล Yung Y. Young^{3/} ศึกษาถึง Export Supply Function ของประเทศกำลังพัฒนาในปี 1978 ผลการศึกษาทั้งหมดสรุปได้ว่าแรงจูงใจต่าง ๆ ที่ให้กับกิจการส่งออกจะไม่มีผลต่อการส่งออกโดยตรงแต่จะมีผลช่วยให้การส่งออกขยายตัวมากขึ้น (Export Growth)

สำหรับประเทศไทยได้เคยมีงานวิจัยหลายฉบับที่พูดถึงนโยบายการให้ความคุ้มครอง ซึ่งรวมถึงข้อจำกัดทางการค้า นโยบายภาษีและแรงจูงใจต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมโดยใช้มาตรการความคุ้มครองที่แท้จริง (Effective Protection) ในช่วงระหว่างการใช้นโยบายเพื่อ

¹Luc De Wulf, "Fiscal Incentive for Industrial Exports in Developing Countries, "National Tax Journal, Vol. XXXI No.1 (1978) PP. 45-52.

²J.B.Donges, "Spain's Industrial Export : An Analysis Demand and Supply Factors, "Weltwirtschaftliches Archiv(1972) PP.191-234 and W.G.Tyler,"Manufactured Export Promotion in a Semi-Industrialized Economy : The Brazilian Case, "ibid,(1972) PP. 58-87

³Yung Y. Young, "Estimation of Manufacture of Export Supply Function from Developing Countries, "Weltwirtschaftliches Archiv (1978) PP. 515-525.

ทดแทนการนำเข้า เช่น งานวิเคราะห์โครงสร้างการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศของ
ณรงค์ชัย อัครเศรณี^{1/} ได้ใช้ทั้ง NRP (: Nominal Rate of Protection) ERP
(Effective Rate of Protection) ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง
อุตสาหกรรมในประเทศไทยระหว่างช่วงปีต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี^{2/} และ
ของบุปผา คันทระกุล^{3/} เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการวิเคราะห์การคุ้มครองของทั้งภาคอุตสาหกรรม

ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการส่งออกมีผลงานวิจัยของ วราภรณ์ กาญจนทิพย์^{4/}
ได้ศึกษาโครงสร้างของการใช้แรงจูงใจสำหรับอุตสาหกรรมส่งออกในประเทศไทยระหว่างปี 1972
- 1977 โดยใช้เครื่องมือ Effective Rate of Promotion, The Rate of
Return Distortion และ The Purchasing Power Parity Effective
Exchange Rate พบว่าการให้แรงจูงใจทางภาษีอากรจะมีผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนการผลิต
จากการวิเคราะห์ Effective Rate of Promotion และ The Rate of

¹Akrasanee, Narongchai, (1)"Growth and Structural Change in the Thai Manufacture Sector, 1960 - 1969, "(Mimeo, Thammasat University, 1973), (2)"The Manufacturing Sector in Thailand : A study of Growth, Import Substitution and Effective Protection, 1960-1969,"(Ph.D.dissertation, The Johns Hopkins University, Baltimore, 1973), (3)"The Structure of Effective Protection in Thailand During the 1960's" (Discussion paper Series No 28, Thammasat University, 1973). (4)"The Structure of Effective Protection in Thailand : A Study of Industrial and Trade Policies in the Early 1970's 1975.

²Suwankiri, Trairong, "The Structure of Protection and Import Substitution in Thailand" (M.A.Thesis, University of The Philippines, 1970.

³บุปผา คันทระกุล "โครงสร้างการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศไทย " (วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522)

⁴Kanchanatip, Waraporn, "The Structure of Incentives for Manufacture Exports in Thailand : 1972 - 1975" (M.A. Thesis, Thammasat University, 1980).

Return Distortion 1975 สรุปว่าการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรซึ่งให้ความพอใจ
 ไม่เพียงพอเท่าที่อุตสาหกรรมทั้งหลายหวังไว้ ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมเหล่านั้นไม่สามารถบรรลุ
 ในการเพิ่มขึ้นของมูลค่าเพิ่มที่สูงพอที่จะชดเชย (Offset) ความแตกต่างของมูลค่าเพิ่ม ณ
 ราคาตลาดโลกและราคาภายในประเทศ และพบว่า The Purchasing Power
 Parity Effective Exchange Rate นั้นต่ำกว่า Nominal Rate
 อย่างไรก็ตามการชดเชยภาษีทำให้ผู้ส่งออกได้รับประโยชน์ แต่แรงจูงใจดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพ
 เพียงพอที่จะทำให้ผู้ส่งออกสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก นอกจากนี้ยังมีงานของ ณรงค์ชัย
 อัครเศรณี และชวนชัย อัจฉินท์^{1/} ได้ทำการศึกษาการให้ความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับ
 อุตสาหกรรมส่งออกในประเทศ โดยกล่าวถึงโครงสร้างการส่งออกของไทยและการให้ความ
 ช่วยเหลือทางการเงินจากสถาบันหรือแหล่งต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ว่าสินค้าอุตสาหกรรมมีบทบาทมาก
 ขึ้นในโครงสร้างสินค้าออก สินค้าเหล่านี้จะได้รับการช่วยเหลือทางการเงินในหลาย ๆ รูปแบบ
 เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย หรือการส่งเสริมการ
 ลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

ในแง่ของการประเมินผลนโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออกงานวิจัยของ
 Somsak Tambunlertchai and Ippie Yamazawa^{2/} ได้ศึกษาถึงการส่งเสริม
 อุตสาหกรรมส่งออกของประเทศไทย ทั้งในระดับอุตสาหกรรม (Industries) และระดับ
 หน่วยผลิต (Firms) โดยใช้ Export Supply Model $X_{it} = f(AXG_{it}, EER_{it},$
 $PI_{it}, CU_{it}, e)$ กล่าวคือได้กำหนดให้การส่งออกขึ้นอยู่กับ การส่งออกในปีที่ผ่านมา
 (AXG) อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (EER) ระดับการผลิต (PI) และการใช้ประโยชน์
 กำลังการผลิต (CU) การศึกษาใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) ระหว่างปี 1972-
 1980 จาก 8 อุตสาหกรรม คือ Processed Food, Tobacco and Beverage,

¹Narongchai Akrasanee and Juanjai Ajanant, "Export Credit Financing in Thailand, "Paper Prepared for IBRD(1982)".

²Somsak Tambunlertchai and Ippie Yamazawa, "Manufactured Export Promotion : The Case of Thailand", Thammasat University, Research Paper No.29 (1982).

Construction Materials, Intermediate Product I, Intermediate Product II, Non-durable Consumer Goods, Consumer Durable และ Machinery ผลการประมาณการตัวแปรทุกตัวยกเว้นอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (EER) ในบางสมการไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตามสามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่าการส่งออก ในทศวรรษที่ผ่านมาอาจแยกพิจารณาได้เป็นสองระดับเช่นกัน คือ ระดับอุตสาหกรรมและหน่วยผลิต ในระดับอุตสาหกรรมนั้นการส่งออกขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างคือ การส่งออกในอดีตที่ผ่านมา มีส่วนสำคัญที่สุดในการกำหนดการส่งออกในอนาคต ระดับการผลิตภายในประเทศมีแนวโน้ม สัมพันธ์กับการส่งออก แรงกดดันของอุปสงค์ภายในประเทศ (Domestic Demand Pressures) มีแนวโน้มที่จะไปลดอุปทานของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกแรงจูงใจต่าง ๆ ที่เสนอโดยรัฐบาลในรูปของการกีดกันภาษีก็ตามหรืออื่น ๆ ทำให้ผู้ส่งออกได้รับประโยชน์ แต่ดูเหมือนว่ายังไม่มีความสำคัญพอที่จะเป็นตัวกระตุ้นการส่งออกจากผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งออกในประเทศไม่ได้เป็นผลมาจากระบบแรงจูงใจทางการคลัง หรือความพยายามของรัฐบาลในการส่งเสริมการส่งออก แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลหรืออิทธิพลต่อ ความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมส่งออกสำหรับในระดับหน่วยผลิต การผลิตเพื่อการส่งออก ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น Capital Labor ratio สัดส่วนของการใช้วัตถุดิบภายใน ประเทศ ผลตอบแทนจากการส่งออกเทียบกับการขายภายในประเทศ ขนาดของหน่วยผลิต เป็นต้น ผลของการศึกษาสรุปได้ว่าการส่งออกของหน่วยผลิตมีแนวโน้มที่จะตอบสนองโดยตรงกับผลประโยชน์ จากการส่งออกเมื่อเทียบกับการขายภายในประเทศและการให้เงินอุดหนุนต่าง ๆ ลักษณะโดย ธรรมชาติของผลผลิตก็มีส่วนสำคัญในการส่งออกเช่นกัน และหน่วยผลิตใดผลิตโดยใช้ทรัพยากรที่ ประเทศมีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) แล้วมีแนวโน้ม การส่งออกได้มากเมื่อเทียบกับหน่วยผลิตอื่น ๆ ขนาดของหน่วยผลิตจะไม่ได้มีความสำคัญต่อการ ส่งออก อุปสงค์ภายในประเทศโดยทั่วไปก็ไม่ได้มีความสำคัญเช่นกัน การส่งเสริมการลงทุนไม่ได้มีผลต่อการส่งออก หน่วยผลิตที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมีสัดส่วนการส่งออกน้อยกว่าหน่วย ผลิตที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน.

ตารางที่ 1.2
ตารางสรุปรงานที่เคยมีผู้ศึกษาไว้แล้ว

ชื่อผู้ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ศึกษา	ผลการศึกษา
<p><u>ต่างประเทศ</u></p> <p>1. Bela Balassa W.M. Corden</p>	<p>Effective Rate of Protection</p>	<p>การคุ้มครองอุตสาหกรรมซึ่งวัดได้โดยอัตราการคุ้มครองที่แท้จริง (Effective Rate of Protection) จะมีผลกระทบต่อการค้าเคลื่อนย้ายทรัพยากร การส่งออก และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ</p>
<p>2. Nural Islam</p>	<p>Effective Exchange Rate</p> $EER = R(1+s)$	<p>ถ้าการส่งออกของประเทศมีส่วนที่น้อยมากในตลาดโลก และไม่มีผลกระทบต่อราคาตลาดโลก แล้วกำไรของผู้ส่งออกต่อหน่วยของสินค้าในรูปของเงินตราในประเทศจะเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนกับค่า EER</p>
<p>3. Charles R. Frank, Jr. Kwang Suk Kim Larry Westphal</p>	<p>Effective Subsidy Rate</p>	<p>การค้าเคลื่อนย้ายทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากนโยบายส่งเสริมการส่งออก</p>

ต่อตารางที่ 1.2

	ชื่อผู้ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	ผลของการศึกษา
4.	Luc De Wulf	Effective Subsidy	แรงจูงใจทางด้านการคลัง มีผลต่อการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศที่กำลังพัฒนา
5.	J.B Donges W.G. Tyler Yung Y. Young	Export Supply Function	แรงจูงใจต่าง ๆ ที่ให้การส่งออกจะไม่มีผลต่อการส่งออกโดยตรง แต่จะมีผลช่วยเสริมให้การส่งออกของประเทศนั้น ๆ ขยายมากยิ่งขึ้น
6.	<u>ประเทศไทย</u> ณรงค์ชัย อัครเศรณี ไทรรงค์ สุวรรณศิริ บุปผา คันทระกุล	Nominal Rate of Protection Effective Rate of Protection	วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองของทั้งภาคอุตสาหกรรมโดยเครื่องมือทางภาษีอากร อุตสาหกรรมเหล่านั้นได้รับความคุ้มครองที่
7.	วราภรณ์ ภาณุจันทิพย์	Effective Rate of Promotion, The Rate of Return Distortion The Purchasing Power Parity Effective Exchange Rate	แรงจูงใจทางภาษีอากรจะมีผลกระทบต่อต้นทุนในการผลิต และการชดเชยภาษีทำให้ผู้ส่งออกได้รับประโยชน์ แต่แรงจูงใจดังกล่าวไม่ มีประสิทธิผลที่จะทำให้ผู้ส่งออกสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

ชื่อผู้ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	ผลของการศึกษา
8. ณรงค์ชัย อัครเศรณี ชานชัย อัครเศรณี	สถาบันต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่กิจการส่งออก	แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันมีสถาบันและองค์การต่าง ๆ ของภาค รัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือแก่กิจการส่งออก
9. Somsak Tambunlertchai Ippie Yamazawa	Export Supply Model $X_{it} = f(\text{AXG}_{it}, \text{EER}_{it}, \text{PI}_{it}, \text{CU}_{it}, e)$	การส่งออกในระดับอุตสาหกรรมการทำหน้าที่ขึ้นอยู่กับปัจจัย หลายอย่าง เช่น การส่งออกในอดีตที่ผ่านมา ระดับการผลิตในประเทศ และแรงจูงใจต่าง ๆ และพบว่าแรงจูงใจต่าง ๆ ยังไม่มีนัยสำคัญเพียงพ ที่จะเป็นตัวการระทุการส่งออก การส่งออกจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ สำหรับในระดับหน่วยผลิตสรุปได้ว่า การส่งออกของหน่วยผลิต มีแนวโน้มที่จะตอบสนองโดยตรงกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งออก เมื่อเทียบกับการขายภายในประเทศ และการให้เงินอุดหนุนต่าง ๆ ก็มี ผลต่อการส่งออกเช่นกัน นอกจากนี้การส่งเสริมการลงทุนไม่ได้มีผลต่อ การส่งออก